

MĚSTSKÉ DIVADLO V KOLÍNĚ

V letošním roce, přesně pak 12. listopadu, uplynulo sedmdesát let od doby, kdy bylo v Kolíně otevřeno dnešní městské divadlo. Historie jeho vzniku a dalších událostí v průběhu sedmi desetiletí jeho existence je nesporně bohatá, samozřejmě ne tak, jako celá historie kolínského divadelnictví. Bylo by pověstným nošením dříví do lesa, pouštět se do nového psaní historie divadelnictví ve městě, stejně tak, jako obdobně psát o letošním jubilentovi, když je k dispozici práce Jaroslava Pejši ze Státního oblastního archivu v Kolíně. Se souhlasem autora si kronikář dovolil uvést následující vícestránkové psaní o Městském divadle v Kolíně.

Počátky kolínského divadla

Byť můžeme hledat počátky divadelnictví v Kolíně již v 16. století, o divadle v současném slova smyslu zde můžeme mluvit až od přelomu osmnáctého a devatenáctého století. V této době se začínají ve městě zastavovat na „štaci“ přespolní divadelní společnosti a i sami Koliňáci se začínají postupně pokoušet o vlastní ochotnická představení. Od 30. let devatenáctého století pak začal Kolín prožívat své „národní obrození“. Duší místních ochotníků let třicátých se stává mladý student, později známý spisovatel František Jaromír Rubeš. Hrál se na různých místech, v měšťanských domech, v sálech hostinců. Snad za prvé divadlo bychom mohli považovat dům U tří korunek (na rohu Kutnohorské a Rubešovy ulice), kde velký divadelní nadšenec a majitel tohoto domu c. k. finanční komisař Karel Pokorný zařídil na své útraty v prvním patře malý divadelní sál s jevištěm (podle tradice zde v prosinci roku 1846 řídil svoji hru „Paní Marjánka, matka pluku aneb Ženské srdce“ osobně J. K. Tyl). Myšlenka zřídit si v našem městě vlastní kamenné divadlo byla realizována poměrně brzy. V letech 1859 – 1860 byla na Kutnohorském předměstí stavěna nová školní budova (dnešní obchodní akademie) a u ní i speciální křídlo s městským divadlem (udává se, že Kolín byl v Čechách po Praze třetím městem, které mělo stálou divadelní budovu). Prvé představení se zde odehrálo 16. prosince 1860. Divadlo fungovalo však relativně krátce. V roce 1881 bylo po tragickém požáru vídeňského divadla Ringtheater, který si vyžádal několik set obětí na lidských životech, z bezpečnostních důvodů uzavřeno, stejně tak, jako řada dalších divadel v tehdejší Rakousko Uherské monarchii.

Divadelní družstvo

V říjnu roku 1883 se schází několik místních divadelních nadšenců a tématem schůzky se stává nové divadlo. Nedlouho poté, 2. prosince téhož roku, o páté hodině odpolední, je zahájena v kolínské sokolovně ustavující valná hromada Divadelního družstva. Cíl byl dán – vybudovat v Kolíně novou reprezentativní divadelní budovu. Začíná se psát historie, která má vyvrcholit za více jak půlstoletí. Zpočátku si družstvo stanovilo tři dílčí, leč důležité úkoly. Shromáždit finanční prostředky, nalézt vhodné místo pro stavbu a vypracovat plány divadla. Ani jeden z těchto úkolů nebyl nikterak jednoduchý. Peníze přibývaly pomalu, družstvo vybíralo příspěvky od svých členů, mezi kterými bychom našli většinu významných Koliňáků své doby, za podpory mnoha dalších místních spolků byly pořádány různé kulturní akce, jejichž výtěžky byly ukládány na budoucí divadlo; významně přispíval městský úřad, který pro tuto potřebu zřídil vlastní fond, později založil speciální fond i okresní úřad, činnost družstva podporovaly některé místní finanční ústavy, zejména Městská spořitelna a Občanská záložna, přispívaly také místní továrny (většinou byly i přímo členy družstva), vybíralo se i mezi obyčejnými Koliňáky, pokladničky na divadlo bychom našli v leckteré místní vinárně nebo restauraci. Také hledání místa bylo obtížné, za dobu existence družstva bychom napočítali bezmála dvě desítky míst, kde se zvažovala stavba, za nejpříhodnější byla v podstatě od počátku považována klášterní zahrada (dnešní Komenského park), jednání s provinciálem řádu kapucínů však bylo zdlouhavé a nevedlo ke kýženému konci. Pokud šlo o vypracování definitivních plánů, jak vyplývá z předešlého, byl tento úkol zatím bezpředmětný (byť se samozřejmě budoucí podoba divadla průběžně stále zvažovala). Rok 1918 s sebou přinesl novou chuť k práci. Kolín měl velké ambice a dvacátá léta mu přinesla přívzvisko „český Manchester“. Sen o vybudování divadla se začal stávat stále reálnějším. V roce 1928 jmění družstva a fondů ke stavbě divadla určených dosáhlo jednoho milionu korun. Ve stejném roce byl také zakoupen dům v Kutnohorské ulici, kde později divadlo vyrostlo. Tehdy však mnohými členy družstva nebylo toto místo považováno za nejvhodnější (především bylo malé) a tak se hledalo dál. V roce 1933 družstvo zakoupilo novou parcelu, tzv. Markusův dvůr za kapličkou Panny Marie na Pražském předměstí (na začátku Sokolské ulice). Zdálo se, že se konečně našlo to pravé (v souvislosti s vedle stojící budovou městské knihovny se uvažovalo o vybudování jakéhosi kulturního střediska). Leč v roce 1936 se Ministerstvo národní obrany Československé republiky rozhodlo zříditi v Kolíně nové vojenské divizní velitelství a nařídilo městu, aby vybralo vhodné místo pro

administrativní budovu. Město (tehdy po velkých finančních problémech a po rozpuštění městského zastupitelstva, reprezentováno dosazeným vládním komisařem JUDr. Václavem Skaličkou) požádalo Divadelní družstvo o přenechání tohoto místa. Družstvo se vrátilo k původní lokalitě, která byla díky městu rozšířena přikoupením části vedlejšího pozemku. V danou chvíli již nic nebránilo přistoupit ke stavbě.

Položení základního kamene

Na slavnost položení základního kamene se Kolín chystal dlouhou dobu, měla to být pro město velká slavnost, byli pozváni významní představitelé politického i kulturního života. Bohužel v době příprav slavnosti zemřel prezident T. G. Masaryk (14. září 1937) a jeho pohřeb se konal čtyři dny před zahájením slavností, které tak musely být v důsledku národního smutku značně omezeny. Oslavy byly zahájeny již v sobotu 25. září 1937, slavnostním představením místního divadelního spolku „Tyl“, který v režii Bohumila Růžičky sehrál na Zámecké Stroupežnického „Naše furianty“. V neděli se konaly na kolínských hřbitovech vzpomínkové akce na zesnulé zakladatele a činovníky divadelního

družstva a večer se na náměstí odehrál promenádní koncert městské Kmochovy hudby řízené Aloisem Vlasákem, doprovázený ohňostrojem. Vlastní slavnost položení základního kamene se konala v úterý 28. září na svátek sv. Václava. Upravené staveniště bylo vyzdobeno slavobránou

s nápisem „Kolín sobě“ a uprostřed byl již připraven základní kámen. V devět hodin dopoledne vyšel od nemocnice slavnostní průvod. Byť byl pracovní den, zúčastnila se ho řada lidí. V čele byla nesena státní vlajka doprovázená čestnou sokolskou stráží, následovali skauti a řady školní mládeže se svými učiteli, poté kolínští ochotníci, za nimi reprezentanti vlády, parlamentu, obce a okresu, delegáti ochotníků z okolí a výbor Divadelního družstva. Za Vlasákovou hudbou následoval jízdní odbor kolínského Sokola, poté alegorický vůz s modelem základního kamene, na němž se nacházela skříňka se zakládací listinou, dále zástupci spolků a korporací. Průvod uzavíral opět kolínský Sokol. Po úvodních projevech bylo přikročeno k nejdůležitější části oslav, poklepu na základní kámen. Jen výčet poklepávajících by zabral celou stranu. Snad jenom některá

jména: za senát republiky Československé předseda JUDr. František Soukup, za ministerstvo školství a národní osvěty v zastoupení ministra prezidiální šéf E. Šubrt, za okresní úřad jako protektora oslav JUDr. Roušavý a mnoho dalších zástupců úřadů, korporací a spolků. Ke slavnosti přišla řada blahopřejných a omluvných přípisů a telegramů. Z kanceláře prezidenta republiky od osobního tajemníka dr. Říhy, za předsedu vlády od osobního tajemníka JUDr. Sejčka, od předsedy poslanecké sněmovny Malypetra atd. Plánovaná odpolední lidová slavnost byla s ohledem na státní smutek zrušena.

Stavba

Stavební povolení bylo vydáno 27. října 1937 a vlastní stavba byla zahájena slavnostním výkopem 28. listopadu téhož roku. Vypracování plánů na stavbu bylo zadáno pražskému architektu Jindřichu Freiwaldovi. Freiwald nebyl v Kolíně neznámý, v prvé polovině dvacátých let zde vybudoval řadu obytných domů a na náměstí budovu městské spořitelny (dnes městský úřad). Zastavme se u něj na chvíli. Narodil se 6. června 1890 v Hronově. Studoval na stavitelském oddělení vyšší průmyslové školy v Praze a architekturu na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Jana Kotěry, poté pracoval v kanceláři prof. Balšánka. Roku 1921 založil vlastní stavitelskou firmu Freiwald - Böhm. Podnikl řadu studijních cest do zahraničí – Německa, Anglie, Francie, Holandska, Norska, Švédsko, Itálie, Řecko atd. Studoval divadelní techniku, provoz a zařízení divadelních budov. Podle jeho projektu byly realizovány novostavby Jiráskova divadla v Hronově, Pippichova divadla v Chrudimi, Městského divadla v Kolíně a adaptace scény Na Kovárně v poděbradském zámku. Jeho největším dílem byl projekt na přestavbu již rozestavěného Státního divadla v tehdejší hlavní město Persie Teheránu. V květnu 1945 se Jindřich Freiwald aktivně zapojil do Pražského povstání. Byl zajat a nacisty zastřelen 9. května 1945.

Otevření budovy

Otevření budovy nového divadla 12. listopadu 1939 se mělo stát pro Kolín významnou událostí. Byla to však jiná doba než před dvěma roky, kdy se slavnostně pokládal základní kámen. Československá republika již neexistovala, teď zde byl protektorát Böhmen und Mähren. Ale snad právě proto byla tato slavnost pojata o to více ve vlasteneckém duchu. Měla německým okupantům ukázat, že před nimi stojí národ, který má hlubokou kulturní tradici. Neděle 12. listopadu, pokud šlo o počasí, nebyla nejpřívětivější, od rána se obloha kabonila a chvílkami i poprchávalo. Přesto již před devátou hodinou ranní se začala zaplňovat Kutnohorská ulice lidmi (abychom byli přesní,

tehdy se tato ulice jmenovala třída Krále Alexandra Sjednotitele). V devět hodin za zvuků slavnostních fanfár nastoupil na schody divadelní budovy výbor Divadelního družstva. Vrchní stavební rada Ing. Antonín Hlaváček, který byl pověřen dohledem na stavbu, přestřihl pásku v národních barvách a sdělil předsedovi družstva Ladislavu Holému, že budova je dokončena a odevzdal mu klíč od dveří se slovy, aby chrám umění

sloužil nám i budoucím. Zástup hostů se odebral dovnitř, kde byla v druhém poschodí, v tzv. kulturní síni, otevřena výstavka divadelních památek kolínských ochotníků. V deset hodin nastala vlastní slavnost. Na úvod přednesla kolínská filharmonie pod taktovkou prof. Josefa Mančala předeheru k Smetanově „Libuši“, otevřela se opona a nad jevištěm, na kterém se shromáždil výbor Divadelního družstva, zástupci města a někteří hosté v čele s projektantem divadla architektem Ing. Jindřichem Freiwaldem, se zaskvěl nápis „Kolín sobě“. Uvítací řeč pronesl předseda družstva Ladislav Holý, uvítal významné hosty a přečetl pozdravný dopis státního prezidenta dr. Emila Háchy. Osobně bylo možné mezi hosty zahlédnout ministra školství a národní osvěty dr. Jana Kaprase a ministra vnitra generála četnictva Josefa Ježka. Mnoho dalších pozvaných osobností se omluvilo a zaslalo alespoň pozdravné dopisy a telegramy. Vedle ministerského předsedy Aloise Eliáše a několika ministrů protektorátní vlády došel například telegram od primátora

hlavního města Prahy nebo starosty České obce sokolské Josefa Truhláře (nutno si uvědomit, že byl teprve počátek okupace). Ale vraťme se k slavnosti. Shromážděné přivítal za město starosta Vilém Pelzbauer, s projevy poté vystoupili předseda místních ochotníků notář Stříbrný, přisedící zemského výboru ředitel Hlavatý, za Národní souručenství a kulturní radu dr. Kadner, za Ústřední matici divadelních ochotníků prof. Minařík, za obchodní komoru a obchodní gremium komorní rada Vlk, za Tylův divadelní okrsek předseda Oliva. Temperamentním projevem zakončil projektant divadla architekt Ing. Freiwald. Po odevzdání diplomů čestným členům poděkovali za všechny ochotníky pan Smetana a paní Pecharová. Po úvodní řeči následoval program pěveckých spolků „Dobroslav“ a „Dobromila“. Nakonec zahrála kolínská filharmonie symfonickou báseň „Blaník“ a chorál „Kdož jste Boží bojovníci“. Odpoledne předvedl ochotnický spolek „Tyl“ hru „Strakonický dudák“, kterou režíroval Bohumil Růžička. Jako zajímavost uvedme, že zahájení natáčel Český filmový týdeník Aktualita a pro filatelisty byla přímo v divadle otevřena poštovní přepážka s příležitostným razítkem v zelené barvě.

Závěrem

Kolín dostal konečně své vytoužené divadlo. Jak se můžeme dočíst v jednom z mnoha článků v tehdejší tisku: „Je to divadlo a jen divadlo, nemůže se zaměnit – i bez nápisu, s biografem, školou, výstavním pavilonem nebo radnicí. Je to opravdu divadlo na první pohled ..... Je dokonalé a jest dilem skutečného odborníka ..... Tak na nároží hlavní tepny města vedle výstavné Národní banky je Kolín obohacen krásnou budovou, důstojnou svého poslání.“

Tedy až sem psaní Jaroslava Pejši ..... Divadlo bylo tedy dostavěno a otevřeno v době, která byla pro naši zemi tragickou, v době nacistické okupace. Kronikář zatím nemá k dispozici materiály, které by dokládaly kolínské divadelní aktivity jak z již zmíněného období okupace, tak z doby mezi roky 1945 až do poloviny roku 1948. Další fakta spojená s kolínským divadlem po nové národní tragédii, komunistickém puči v únoru 1948, jsou k dispozici ze dvou zdrojů. Prvním jsou zápisy z 90. schůze rady Městského národního výboru (MěNV) v Kolíně ze dne 7. září 1948 a z následujícího, tzv. plenárního zasedání stejného orgánu, tedy Městského národního výboru. Druhým zdrojem je zápis v kronice města z roku 1948 od tehdejšího kronikáře, odborného učitele Aloise Vilímovského. Protože se zápis v kronice z roku 1948 kryje s údaji v přijatých usneseních 90. schůze Rady MěNV v Kolíně, budou následující řádky víceméně přepisem toho, co do městské kroniky napsal Alois Vilímovský. Doplněno to bude některými poznámkami

současného kronikáře a ilustrativními fotokopiepi písemností z výše uvedené schůze Rady MěNV v Kolíně ze dne 7. září 1948.

Tak tedy Alois Vilímovský píše: ..... Ředitel Středočeského divadla v Mladé Boleslavi doporučil místnímu národnímu výboru zříditi pro město Kolín a okolí samostatný herecký soubor, který by však zůstal pod společnou správou Středočeského divadla ..... **Komentář současného kronikáře:** stalo se tak nepochybně na základě zákona Ústavodárného Národního shromáždění republiky Československé č. 32/1948 Sb. ze dne 20. března 1948, kterým se vydala základní ustanovení o zřizování divadel a o divadelní činnosti (divadelní zákon) ..... **Pokračování Aloise Vilímovského:** Tím by byla zajištěna vyšší umělecká úroveň divadla, zaručena až dvě představení v týdnu a dán

Listina přítomných

člen v ..... řádné schůzi rady místního národního výboru v Kolíně,
konané dne ..... v úterý dne 7. září 1948 o 16. hod. odpolední
v malé zasedací síni radniční budovy.

Poř. čís.	Jméno a příjmení	Člen	Náhradník	Vlastnoruční podpis	Poznámka : Kdo se omlouvá, koho náhradník zastupuje, kdo odešel za schůze, kdo při hlasování použil jmen hl-soval " pro " a nebo " proti " a pod.
1	Ladislav Volenec , Kolín.				
2	Jaroslav Holub, Kolín.				
3	Josef Herout, Kolín.				
4	Antonín Dydek, Kolín.				
5	Karel Malý, Kolín.				
6	Jan Zlatohlávek, Kolín.				
7	Karel Daněk, Kolín.				
8	Karel Hejduka, Kolín.				
9	Leo Pišer, Kolín.				
10.	Rudolf Pacovský, Kolín.				
11	Jaroslav Pechar, Kolín.				

podklad k většímu rozvoji kulturního dění v Kolíně. Nekrytý schodek (finanční) by musel být pojat do obecního rozpočtu. Kolínský finanční referent Herout prohlásil, že si je vědom toho, že kultura není rentabilní, avšak v zájmu zvyšování kulturní úrovně národa nutno provést určité oběti. Těž předseda Městského národního výboru Ladislav Volenec zhodnotil význam stálého divadla. Na návrh kulturního referenta Karla Hejduka bylo v radě MěNV usneseno, aby byl dán souhlas ke zřízení tohoto souboru a byl zmocněn administrativní ředitel

Karel Roubík, aby jej sestavil, ovšem se zásadní výhradou, že rozpočtová položka na úhradu nákladů bude zemským národním výborem schválena, resp. schválen virement (poznámka kronikáře, virement – převod přebytku z jednoho účtu na pokrytí schodku účtu jiného). Usnesení MěNV však nebylo schváleno ZNV (zemský národní výbor), poněvadž území republiky mělo být rozděleno na tzv. divadelní oblasti, tedy i Kolín bude mít svou oblast. Divadlo bude obhospodařováno jako podnik MěNV. Zaměstnanci divadla budou zaměstnanci MěNV. Obce v oblasti, které se přihlásí, musí se zavázat, že budou

uhrazovat celý průměrný náklad za každé představení a tento náklad bude ve všech obcích stejný. Každá obec bude vzniklý schodek vkládat do svého obecního rozpočtu. Poněvadž město Kolín projevilo souhlas se zřízením stálého městského a oblastního divadla se sídlem v Kolíně, stanovil zemský národní výbor divadelní oblast takto: politické okresy Čáslav, Kutná Hora, Kolín a soudní okres Ledec nad Sázavou. 7. června 1948 se sešli na radnici zástupci některých měst oblasti, aby projednali některé otázky nové divadelní scény. Na scénu se již dostavil nově jmenovaný umělecký šéf divadla, ředitel Karel Třešňák, který naznačil úkoly právě budovaného divadla. Přípisem ze dne 7. června 1948 dalo ministerstvo školství předběžný souhlas ke zřízení Městského a oblastního divadla v Kolíně, mimo jiné též pod podmínkou, že MěNV převezme divadelní budovu od divadelního družstva do vlastní správy a údržby ..... **Komentář současného kronikáře:** jinými slovy, že družstvu budovu odejme, tedy ukradne. Svědčí o tom i předposlední odstavec usnesení (článku) 5.685 z 90. schůze Rady MěNV v Kolíně, který zní: "Po stručném vylíčení obtížného jednání se zástupci Divadelního družstva se přihlásil o slovo J. Herout, který si vymínil, aby k dořešení finančních otázek spojených s převzetím budovy divadla byl přizván" ..... Zajímavá je také určitě poslední věta prvního odstavce výše zmíněného usnesení. Její text je následující: "Mimo to Divadelní družstvo v podstatě již splnilo svůj úkol, vytýčený jeho stanovami" ..... **Alois Vilímovský pokračuje.** Bylo zahájeno se zástupci družstva jednání o předání budovy do majetku městské obce. Na základě tohoto jednání se usneslo divadelní družstvo ve své mimořádné valné hromadě dne 6. září 1948 předati divadelní budovu č. 557/IV, zapsané ve vložce č. 434 pozemkové knihy pro kat. Území Kolín, a to za těchto podmínek:

1. MěNV přebírá veškerá aktiva i pasiva, veškeré závazky z tohoto předání plynoucí (převodní poplatky nebo darovací poplatky, dále povinnost úhrady případných daní a dávek, které podle nových zákonných ustanovení byly by dodatečně předsány), dále závazky učiněné objednáním dekoračních soch pro portál divadla, jakož i právní závazky družstva, zejména ty, které jsou níže vyjmenovány.

2. Dosavadní správce pan Bohumil Jůza, jakož i uklízečka paní Marie Štoklasová budou převzaty za nejméně dosavadních platebních a ostatních podmínek.

3. Divadelní družstvo po předání divadelní budovy bude pokračovati dle svých stanov a své dosavadní činnosti, která je určena snahou dobudovati divadlo jak po stránce technické, tak i po stránce umělecké, tj. pořízení slavnostní opony, vybavení projekční komory, úpravy nových a přístavby zkušebních sálů nad jevištěm, po případě dobudování druhé galerie.

4. Divadelní družstvo uplatňuje proto právo poradního hlasu při jakýchkoliv úpravách a nových dalších zařízení divadla.

5. Vzhledem k tomu, že Divadelní družstvo předáním budovy nebude mít žádných jiných příjmů, kromě členských příspěvků a případných darů, vyžaduje si obhospodařování šaten ve vlastní režii. Divadelní družstvo prohlašuje, že veškerých takto nabytých výtěžků použije výhradně ve prospěch divadla.

6. Divadelní družstvo si vyhrazuje právo používat nadále zdarma dosavadní kanceláře, jakož i některou z volných místností (hořejších šaten) pro své občasně schůze výboru nebo valné hromady. Rovněž divadelní lože zůstává nadále vyhražena činovníkům družstva.

7. Výše označené právní závazky jsou:

a) Spolek divadelních ochotníků v Kolíně (Tyl), jako spolubudovatel divadla, dle vzájemného písemného ujednání, používá od postavení divadla sklepní místnost jako skladiště svých rekvizit zdarma. Dále byla mu pronajata místnost suterenní, zvaná zkušebna od 1.1.1948 za Kčs 500,- ročně a Spolek divadelních ochotníků se zavázal upravit tuto místnost pro své účely svým nákladem. Otop a světlo se Spolku Tyl účtuje zvlášť.

b) Kolínská filharmonie má vyhrazeno přednostní právo používání kulturní síně pro pořádání svých komorních koncertů. Křesla, podium a koncertní křídlo v této místnosti umístěné jsou majetkem filharmonie. Za propůjčení tohoto zařízení účtuje vždy filharmonie zvláštní poplatek za každý podnik v této síni pořádaný.

8) V divadelní komisi při MěNV bude vyhrazena polovina míst pro členy Divadelního družstva, pokud to nebude odporovat zákonným opatřením.

9) Divadelní budova bude předána dnem stanoveným MěNV.

10) Kdyby nad očekávání, některé z vyjmenovaných a s MěNV sjednaných podmínek z jakýchkoliv důvodů nebyl přijat, vyhražuje si Divadelní družstvo znovu o celém předání jednati.

11) V případě, že MěNV v budoucnosti z jakýchkoliv důvodů by přestal mít zájem na obhospodařování a správě divadelní budovy, zavazuje se MěNV přednostně nabídnouti správu divadla opětně Divadelnímu družstvu v Kolíně.

Na již několikrát zmíněné 90. schůzi Rady Městského národního výboru v Kolíně dne 7. září 1948, bylo do divadelního souboru přijato 24 herců a současně jim všem byly stanoveny i platy. Viz fotokopie usnesení níže.

- 1394 -

ONV zaslal k vyjádření návrh na udělení pamětního odznaku II. odboje p. Vojtěchovi a Kroužkovi, poštovnímu zřízení z Kolína. Vzhledem k tomu, že jak SNB tak i referát národní společnosti podávají kladná vyjádření pokud se týče postoje Vojtěcha Kroužka za okupace a k lidově demokratickému zřízení bylo na návrh předsedy usneseno, aby bylo vydáno kladné vyjádření k udělení pamětního odznaku I. odboje.

Článek 5.683.

Marie Horáčková, smluvní úřednice MNV projevilá dne 26. srpna 1948 souhlas, aby s ní byl k 1.9.1948 rozváznán služební poměr a to ze zdravotních důvodů.

Na návrh předsedy bylo usneseno doporučit plenární schůzi, aby služební poměr se jmenovanou byl k uvedenému dni rozváznán.

Článek 5.684.

Zřízení uměleckého souboru ustanoveného měst. a oblastního divadla v Kolíně podle § 4 návrhu organ. řádu tohoto divadla. Ředitel Třešňák navrhuje s výhradou dodatečného doplnění přijetí níže uvedených osob do souboru městského a oblastního divadla v Kolíně n. l. a b. Platy jsou upraveny podle vyhlášky ministra soc. práce č. 1047/47.

Bártlová Hel	Kčs	3.500.--	Blhovec Kan. rez.	Kčs	6000.--
Bílková Ivana	"	3.800.--	Brabec Karel	"	3500.--
Fleišmanová Adriana "	"	3.800.--	Hanzlík Frant.	"	4000.--
Hanouzová -Pospíšilová "	"	3.800.--	Hruška Frant. účetní "	"	6000.--
Hodačová Lilly	"	6.000.--	Čareš Stanislav	"	4.300.--
Pulkráčková -Jedličková "	"	4.000.--	Jurák Josef, div. ministr "	"	4.500.--
Rybínová Dagmar	"	3.500.--	Skála Vlastimil	"	3.800.--
Štětková Marie	"	3.000.--	Kastner Karelžiser	"	6.000.--
Voříšková -Hajská "	"	4.000.--	Kmenta Radomír	"	3.500.--
Zemanová Jiřina	"	3.500.--	Koldovský Jiří, režisér "	"	6.000.--
Zeiglerová -Jirásková "	"	4.500.--	Martinek Antonín	"	3.500.--
Zelenská -Třešňáková "	"	6.000.--	Štětka Karel	"	3.000.--

Na návrh předsedy byla usneseno doporučit plenární schůzi přijmout uvedené osoby s účinkem od 1. září t.r. s tím, že za dobu, kdy začali zkoušet před tímto datem, určí rada dodatečně přinejmenou odměnu. Plat ředitele Třešňáka bude stanoven až po dohodě s příslušnými úřady.

Atin se navrhuje vyplatiti jmenovanému záloha Kčs 10.000.--

Načež bylo přistoupeno k projednání pilného prezidiálního návrhu.

Článek 5.685.

Připsáno ze dne 7. června t.r. čj. B-99.907/48 -II/2 da-
lo ministerstvo školství a osvěty předběžný souhlas ke zřízení měst.

Z dosud uvedeného je patrné, že Městské oblastní divadlo v Kolíně vzniklo spolu se svým profesionálním souborem uměle. Budova divadla, na kterou dávalo Divadelní družstvo potřebné finance dohromady více jak padesát let, byla družstvu prakticky ukradena. Profesionální scéna také způsobila hluboký úpadek ochotnického divadla, které v Kolíně intenzivně žilo po několik století atd. atd.

Nicméně zajímavé jsou i další, závěrečné řádky, týkající se kolínského divadla z kroniky města, psané v roce 1948 Aloisem Vilímovským. Zahajovací představení městského oblastního divadla se konalo 22. září 1948 před vyprodaným hledištěm. Úvodem promluvil zástupce ministerstva informací Dr. Benda, předseda MěNV L. Volenec a umělecký šéf divadla Karel Třešňák. Již prvé představení, historická veselohra Ladislava Stroupežnického “Mikuláš Dačický z Heslova” ukázalo, jakými cestami půjde naše divadlo. Dobrý rámeček hry vhodně doplňovala umělecky řešená scéna V. J. Hnízda. Jaká však byla kritika divadla ke konci roku 1948? Opsal jsem (Alois Vilímovský) část článku z Budovatele z 9.12.1948 – Kritika v Práci (zřejmě noviny) vytykala ředitelství divadla, že sáhlo po kusu “Plynová lampa”, který v dnešní době kypivé budovatelské práce a nezadržitelného postupu k socialismu ničeho neříká. Ředitelství divadla však uvedlo fakta, která jsou opravdu povážlivá a kolínskému občanstvu nikterak lichotivá. Na Afigenově “Mášence” bylo celkem 47 diváků, nejinak tomu bylo s představením strhující hry se stoprocentní sociální náplní “Všichni moji synové”, na kterou přišlo 97 diváků. Je tu cosi nezdravého, zač ovšem nemůže ředitelství divadla a nezájem obecnstva města Kolína vlastně nepřímou donucuje ředitelství Městského oblastního divadla, aby volilo hry, ze kterých je finanční výtěžek. Ředitel je totiž osobně zodpověden za prosperitu divadla a nedosahuje-li návštěv velmi hodnotnými hrami, je donucen sáhnout i k lehounkým hříčkám jedině proto, aby dosáhl finančního efektu. Ignorance dobrých her v Kolíně se stává pomalu ostudou města. Pokud pak jsme měli možnost mluvit s herci Městského oblastního divadla, došli jsme k zarážejícímu poznání – herci totiž spontánně prohlašují, že hrají raději v odlehlých vesnicích než v Kolíně .....

Jak dále po roce 1948 kolínského divadlo pokračovalo až do roku 1989, to bude předmětem kronikářovy badatelské práce v následujícím roce, spíše však v několika následujících letech. Jeden údaj z té dlouhé doby více jak čtyřiceti let je však zřejmý. Divadlo se z pozice Městského oblastního divadla v Kolíně, postupem doby změnilo na Krajské divadlo Kolín, jehož zřizovatelem, dodávajícím mu mimo jiné, ale však hlavně finanční prostředky, byl někdejší komunistický Krajský národní výbor v Praze.

Nepominutelná úloha kolínského divadla v období tzv. sametové revoluce v listopadu 1989 a v následujících měsících, je popsána v jiných kapitolách městské kroniky, které se k těmto událostem přímo vztahují.

Krátce před vánočními svátky roku 1990 podepsal starosta města Jiří Buřič delimitační protokol, kterým se kolínské divadlo vrátilo do majetku a správy města s nutností poskytovat na jeho činnost nemalé finanční prostředky. Dalších zhruba dvacet měsíců, až do podzimu roku 1992 se činnost divadla, ale hlavně pak jeho profesionálního souboru jen potácela a nezadržitelně spěla ke svému konci. Nasvědčovala tomu např. i opakovaná výměna ředitelů: Engel, Římovsky, Pechan a neskrývaná revnivost v hereckém souboru, kterou muselo v nejdnom případě řešit i vedení města, většinou pak starosta Buřič. Katastrofě se podobaly návštěvy na jednotlivých představeních. Prostě problémy a problémy a neúčelně vynakládané finance z městské pokladny. Tyto a další řádky jsou osobním svědectvím současného kronikáře o dění v kolínském divadle v období druhého pololetí 1992, protože jsem tehdy ve funkci tajemníka Městského úřadu v Kolíně prakticky řešil zde vzniklou krizovou a pro divadlo již neudržitelnou situaci. Návštěvnost představení byla opravdu špatná. Ze zachovalé statistiky lze např. uvést, že za první pololetí roku 1992 shrálo divadlo na vlastní scéně celkem 29 večerních představení, na která přišlo 3.863 diváků, což znamenalo průměr 133,2 diváků na jedno představení. Tržby za odehraná představení činily 70.222 Kč, když pro porovnání, mnou navrhovaný měsíční plat novému řediteli divadla od září 1992, představoval částku cca 9.200 Kč!! Další z věcí, která krizi usplížila, byla skutečnost, že jeden z čelných funkcionářů divadla musel opustit své zaměstnání, protože svému zřizovateli, tedy Městskému úřadu v Kolíně, předložil pozitivní lustrační osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým byly stanoveny některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky. Srozumitelnou řečí to znamenalo, že takový člověk nějakým způsobem v minulosti spolupracoval a současně byl evidován komunistickou Stb, tedy Státní bezpečností. Dalšími problémy byly neřešitelné rozpory mezi mnou, z pověření tehdejší Městské rady v Kolíně jsem městské divadlo de facto řídil a některými herci, přesněji herečkami. Neustupný postoj jedné z nich, ve věci údajné újmy na její umělecké úrovni, který byl spíše k smíchu, nicméně se stal tou pověstnou poslední kapkou, kterou jednak přetekl pohár trpělivosti a jednak prakticky znemožnil další fungování souboru. O co šlo? Divadlo tehdy v létě roku 1992 opustil během prázdnin jeden z herců, který s výše

uvedenou herečkou, říkejme jí paní X, hrál hlavní mužskou roli v jedné inscenaci, na jejíž jméno si již nepamatuji. Po prázdninách byl tedy režisérem této hry do zmíněné mužské role obsazen jiný herec. Ovšem paní X prohlásila, že pokud se nesehraje jedenáct zkušebních představení, s tímto hercem na prkna znamenající svět nenastoupí. Režisér hry mě řekl, že k tomu, aby paní X mohla s novým partnerem hrát, stačí tři zkoušky. To však paní X s poukazem na možné poškození svého uměleckého renomé odmítla a tento návrh nechtěla v žádném případě akceptovat. Protože do prvního a k tomu ještě zájezdového poprázdňinového představení této hry zbývalo opravdu jen pár dní, musel jsem paní X ony tři zkoušky z titulu mé pozice nařídit. I poté paní X odmítla hrát a tak jsem nemohl jinak, než jí dát okamžitou výpověď z pracovního poměru pro hrubé porušení pracovní kázně a již nasmlouvaná a naprogramovaná představení zmíněné hry zrušit. Tím se velmi povážlivě zakymácel program celého podzimu a bylo nutné rychle jednat. Samozřejmě že v úzké spolupráci se starostou města Jiřím Buřičem, jsme společně, již 31. srpna 1992, předložili městské radě konkrétní návrhy na usnesení, které byly následně bez opozice přijaty. Podstatou návrhů bylo oddělení tehdejšího Kulturního domu pracujících v Kolíně od městského divadla a jeho přejmenování na Městský společenský dům a návrhy na stanovení nových organizačních struktur jak Městského divadla v Kolíně, tak i již v této větě zmíněného společenského domu. Vysvětlení: spojení divadla a tehdejšího kulturního domu pracujících, někdy během roku 1991, to byl jeden z tápavých kroků, pokusů, jak vylepšit hospodaření vlastního divadla. Stanovením nové organizační struktury městského divadla prakticky zanikl stálý, profesionální herecký soubor, protože z tehdejších padesáti osmi zaměstnanců této organizace, se jejich počet snížil na pouhých dvanáct. Nutno ještě zmínit, že na konci roku 1990 pracovalo v kolínském divadle více jak jedno sto dvacet zaměstnanců!!!

V důvodové zprávě k výše uvedeným a přijatým usnesením byly mimo jiné napsány věty a odstavce, které ani po téměř osmnácti letech neztratily nic na významu a o kterých jsem přesvědčen, že do kroniky patří i dnes: ..... Pročítáme-li úvahu architekta Freiwalda "K projektu kolínského divadla" zjišťujeme, že zadání stavby ani práce projektantů nepočítali se stálou – profesionální scénou. Citace z úvahy architekta Freiwalda ..... Budova, která nebude divadlem stálým, kde se nebude hrát trvale, denně, vyžaduje mnohé přizpůsobení s ohledem na malý počet neprofesionálního, speciálně nezpracovaného (většinou ochotnického) personálu technického (omezení mašinerii, též provozně dramatických), hledištního (mj. Kontrola příchozích), centrování provozu hereckého a

kulisového, ekonomii topnou (budova není trvale vyhřát) a jiné podmínky ..... Přesto však, deset let po vybudování kolínského divadla, určeného, jak je patrné z historie i z projektových prací především pro ochotnická a pohostinská vystoupení, zde v roce 1948 vznikla administrativním rozhodnutím profesionální scéna. Je na čase si otevřeně říci, že profesionální scéna v Kolíně vznikla z titulu státokomunistického monopolu na kulturu a v duchu hesla prof. Zd. Nejedlého “divadlo na každou vesnici”. Komunistická moc zde po dobu 40 let finančně podporovala existenci profesionálního souboru, bohužel bez ohledu na opodstatněnost vynakládaných prostředků. Je nepochybné, že stupiditou kultury v obecné rovině, kolínské divadlo nevyjímaje, se komunisté pokoušeli o model jakési nové, tzv. socialistické kultury. Bohužel je však nepochybné i to, že v řadě umělců, kolínské opět nevyjímaje, našli spousty ochotných služebníků. Lze také konstatovat, že existenci profesionálního souboru v našem městě, se komunistům podařilo rozbít několikasetletou ochotnickou tradici divadelnictví v Kolíně. Vždyť z ochotnické platformy přežívá jen Malé divadlo. Na spolky divadelních ochotníků “Tyl”, “Jirásek”, “Volné dramatické sdružení”, “Činohra” a další si dnes vzpomenou jen občas historici. Dnes předkládaný návrh na změnu organizační struktury v kolínském divadle nelze zaměňovat za zrušení kolínského divadla. Ke stále krásné budově divadla jsme vázáni odkazem našich předků, kteří jí vystavěli ze svých prostředků, sobě i budoucím, tedy i nám! Nejsme však ničím vázáni k tomu, abychom v této budově podporovali finančně nesmírně náročnou profesionální scénu, složenou převážně z umělců nemajících k našemu městu pražádný vztah ..... Z divadla se stálou profesionální scénou by se městské divadlo změnilo na tzv. stagionu, dovážející divadelní představení a na divadlo, kde nejen ochotnické, ale i všechny ostatní kulturní aktivity budou mít doširoka otevřené dveře .....

Jistě, toto řešení mělo i řadu odpůrců, hlavně pak v řadách místních kulturtrégrů. Nicméně s postupujícím časem a hlavně pak s raketově stoupající úrovní hraných představení i s výsledky hospodaření divadla, opozice ztrácela argumenty. Osobně si pamatuji na první dovezené představení podzimu 1992, kterým byla hra Jiřího Hubače “Generálka”, v provedení pražského divadla Na Vinohradech, s Jiřinou Bohdalovou a Petrem Haničincem v hlavních rolích. To byla pro Kolín opravdová bomba, stejně tak, jako následující vystoupení moravského zpěváka Jožky Černého. Divadlo při těchto představeních praskalo ve švech. Moje představy dalšího fungování divadla se v roce 1992 opíraly hlavně o tři tehdejší zaměstnance, kteří se pak zásadně zasloužili o úspěch nového modelu kolínského divadla. Byli to manželé Luboš a Helena Růžičkovi a Dana Serbusová.

Luboše Růžičku jsem sice nepřesvědčil aby se tehdy stal ředitelem, nicméně jeho činnost vedoucího technického úseku a divadelní techniky byla nenahraditelná, stejně tak jako činnost jeho manželky Heleny, v oblasti zcela zdecimované ekonomiky divadla. Dana Serbusová se stala hlavní postavou dramaturgie divadla a její činnost v této oblasti přivedla do Kolína skutečně špičkové divadelní soubory a do hlediště do té doby netušená množství diváků. Do roku 1992 prkaticky nepředstavitelné, se stalo skutkem. Programy divadla začaly být v případě mnohých představení přelepovány nápisem VYPRODÁNO!

V září roku 1992, když se mi ani intenzivním a opakovaným přemlouváním nepodařilo přesvědčit Luboše Růžičku, aby se stal ředitelem divadla, byl městskou radou jeho řízením pověřen Luboš

Votroubek. Následně se městská rada rozhodla vypsát na toto místo výběrové řízení, protože ne všichni členové tohoto městského orgánu byli s osobou pana Votroubka spokojeni. Nepochybně se zde začalo projevovat i štěpení tehdejší městské politické scény, představované na jedné straně starostou Jiřím Buřičem, Petrem Jungrem i mnou a na straně druhé MUDr. Janem Rakušanem, Ing. Janem Soukupem, Zdenou Majerovou a dalšími. Nejpatrněji bylo toto štěpení znát na výsledku již

zminěného výběrového řízení, kam se přihlásili, pokud jsme spolu s dnešním ředitelem Lubošem Růžičkou správně vzpomínali, čtyři uchazeči. Luboš Votroubek, David Dvořák, Zdeněk Štěpánek a ještě jeden, našimi vzpomínkami již neidentifikovatelný člověk. Luboš Votroubek byl favoritem jak mým, tak i starosty města. David Dvořák, mladý, tehdy asi dvacetiletý muž bez jakýchkoliv zkušeností, nepochybně však vybavený tvůrčími

schopnostmi, to byl favorit MUDr. Rakušana a spol. Zdeněk Štěpánek byl hercem i režisérem zanikajícího profesionálního souboru divadla. Favoritem jak několika členů rady, tak i zastupitelstva (kulturtrégrů), se stal proto, že reprezentoval jejich představu, zachovat v kolínském divadle alespoň minimální, několikačlenný profesionální soubor. Vítězem výběrového řízení se nakonec stal David Dvořák, který se tak funkce ředitele Městského divadla v Kolíně ujal od 1. prosince 1992. Na tomto postu setrval necelých pět let, když v březnu roku 1997 odešel pracovat do soukromé firmy, pohybující se v oblasti reklamy. Během této doby usadil do divadelních prostor svůj vlastní amatérský divadelní soubor s názvem "Igdyž" a také, spolu se Zdeňkem Jecelínem, zde založil tzv. Divadelní školu pro děti mládež. Ta, s různými problémy v prostorách divadla fungovala zhruba dva roky, v letech 1996 až 1998, tedy i po jeho odchodu do soukromé sféry. Během svého působení David Dvořák také ukončil v prostorách městského divadla, pro opakované nerespektování pořádku a po jiných přestupcích, činnost ochotnického spolku Malé divadlo, které se poté přemístilo do budovy Zámecké, pod křídla Domu dětí a mládeže, vedeného nám již známým Lubošem Votroubkem. Po Dvořákově odchodu byl řízením divadla pověřen Luboš Růžička, pro kterého opět nastalo období přesvědčovacích kampaní, aby se stal divadelním ředitelem. On tyto nabídky opakovaně a tvrdošjně odmítal a tak město Kolín muselo nakonec po uplynutí doby více jak jednoho roku po odchodu Davida Dvořáka, vyhlásit v září 1998 výběrové řízení na místo ředitele městského divadla. Z tohoto řízení, pokud se vůbec může za výběrové řízení považovat, zúčastnili se jej totiž pouze dva uchazeči, vyšel jako vítěz Jiří Moravčík z Buštěhradu u Kladna, v té době nezaměstnaný asistent filmové a televizní režie. Pan Moravčík vykonával funkci ředitele od října 1998 do léta roku 2002. Jeho vláda, to nebyla opravdu žádná sláva. Jeho manažérské schopnosti se rovnaly nule a kolínské ředitelování bral jako přivýdělek, nebo jakousi trafikou ke svému působení u filmu a televize. Po jeho, nechá se říci, že vynuceném odchodu, byl znovu řízením divadla pověřen Luboš Růžička a opět na něho začalo být naléháno, aby funkci ředitele divadla přijal. Tentokrát však, po dlouhé době rozmyšlení a v obavě, že by na místo ředitele mohl po novém výběrovém řízení nastoupit opět nějaký neschopný člověk, Luboš Růžička nabízené místo ředitele Městského divadla v Kolíně přijal. Měl však jednu zásadní podmínku, že se tak stane bez výběrového řízení. Protože se tak opravdu stalo, nic již nestálo v cestě tomu, aby v létě roku 2003 byl Luboš Růžička radou města do této funkce oficiálně jmenován. Ve funkci ředitele působí tedy již déle jak šest let a v součtu času, kdy byl řízením divadla pověřen, to bude již téměř devět let.

Podle dnes již historických materiálů z roku 1973, jakési písemnosti vydané k 25. výročí existence profesionálního divadla, pracovalo v tehdejším Krajském divadle v Kolíně jmenovitě 92 zaměstnanců. Na konci 80. let minulého století pak počet zaměstnanců osciloval okolo čísla sto. V září roku 1992, v době zániku profesionálního souboru, zaměstnávalo městské divadlo okolo šedesáti pracovníků. Na počátku roku 1993, v době již fungující stagiony, pracovalo v divadle dvanáct stálých zaměstnanců a několik dalších na částečné úvazky. Letos, v době, kdy divadlo slaví 70. výročí svého otevření, zde pracuje deset lidí. Ředitel Luboš Růžička, produkce nebo obchodní úsek Martin Drahovzal, ekonomický úsek: Helena Růžičková, Eva Novotná, Květa Dobiášová a momentálně dlouhodobě nemocná Jarmila Kopecká. Propagace: Václav Linek a Zdeněk Hemza. Údržbu a jevištní techniku spolu s Rudolfem Hukaufem zajišťuje i ředitel Luboš Růžička. Externě chodí do divadla obsluhovat zvuk a světla Petr Musílek, který je schopen zajistit i celé večerní představení. Uklízečky jsou zde na jeden a půl úvazku. Šatnářky a uvaděčky pracují v divadle na dohodu, což znamená, že do zaměstnání dochází jen na představení, stejně tak jako hasič, čili požární technik.

Pokračování psaní o kolínském divadle bude v kronice za rok 2010.